

Sprawozdanie końcowe z realizacji projektów w 2016 r.
w ramach Rządowego programu na lata 2014-2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”
(dalej: Program)

Województwo pomorskie

1. **Opinia o nasileniu problemów i zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży wyszczególnionych w części II Programu, w świetle wyników dostępnych badań na obszarze województwa.**

Z analizy nasilenia problemów i zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w szkołach i placówkach województwa pomorskiego na podstawie posiadanej wiedzy członków Zespołu oraz danych pochodzących z:

- a) przeprowadzonych ewaluacji zewnętrznych szkół i placówek w zakresie wymagania państwa "**Respektowane są normy społeczne**",
- b) diagnoz zawartych w ofertach złożonych w czasie otwartego konkursu ogłoszonego przez wojewodę pomorskiego na realizację przedsięwzięć w zakresie zwiększania skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych,
- c) dostępnych publikacji zawierających wyniki badań przeprowadzonych przez różne instytucje w kraju w latach 2010-2016,
- d) danych statystycznych w sprawie przestępstw popełnianych na terenie placówek w województwie pomorskim.

Wnioski z analizy wskazują na konieczność kontynuacji działań w ramach Rządowego programu "Bezpieczna i przyjazna szkoła" w odniesieniu do nasilania się zjawisk, takich jak:

- 1) zażywanie narkotyków, substancji psychoaktywnych, a szczególnie środków zastępczych **tzw. dopalaczy** oraz brak świadomości konsekwencji społecznych i zdrowotnych jakie wiążą się z faktem uzależnień,
- 2) agresja werbalna (wyzywanie, wyśmiewanie), dręczenie ze strony rówieśników (tzw. bullying),
- 3) przemoc materialna (kradzieże, niszczenie własności),
- 4) cyberprzemoc (obrażanie, wystraszanie, dokuczanie z wykorzystaniem Internetu i telefonów komórkowych),
- 5) kryzysy rozwojowe i życiowe dzieci i młodzieży, m.in. związane z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych,
- 6) niewłaściwe zachowania żywieniowe oraz nieprawidłowe nawyki dbania o aktywność fizyczną,
- 7) brak tolerancji i szerząca się dyskryminacja wśród uczniów,
- 8) zachowania samobójcze.

2. Priorytetowe zadania w 2016 r.: dane liczbowe

Cel szczegółowy nr 1:

Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki.

1. Prowadzenie zajęć integrujących w klasach, w szczególności w klasach początkowych każdego etapu edukacyjnego oraz w grupach wychowawczych.
2. Upowszechnianie idei akceptacji różnorodności uczniów i wychowanków ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, odmiennych kulturowo i językowo,

wielojęzycznych oraz idei bezpiecznej i efektywnej edukacji włączającej uczniów i wychowanków z niepełnosprawnościami.

3. Upowszechnianie programów edukacyjnych i działań alternatywnych do zachowań ryzykownych, rozwijających umiejętności psychologiczne i społeczne uczniów i wychowanków, promowanie wolontariatu.
4. Angażowanie uczniów i wychowanków w procesy podejmowania decyzji w szkole i placówce; aktywizacja samorządów uczniowskich i innych form działalności uczniowskiej.
5. Doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców z zakresu pomocy psychologiczno - pedagogicznej dla uczniów i wychowanków ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym.
6. Włączanie rodziców w procesy podejmowania decyzji w szkole i placówce oraz w ważne wydarzenia i działania na rzecz tworzenia bezpiecznej i przyjaznej szkoły i placówki.

Cel szczegółowy nr 2:

2.1. Profilaktyka agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy

1. Wdrażanie w szkole i placówce programów profilaktycznych rozwiązywanie konfliktów z wykorzystaniem metody mediacji i ukierunkowanych na rozwiązywanie konfliktów z wykorzystaniem metody mediacji i negocjacji.
2. Prowadzenie zajęć z zakresu edukacji prawnej dla uczniów i wychowanków, dotyczących m. in. konsekwencji prawnych, stosowania różnych form przemocy.
3. Doskonalenie nauczycieli i wychowawców z zakresu przeciwdziałania agresji i przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy, rozwiązywania konfliktów, podejmowania interwencji profilaktycznych, reagowania w sytuacjach kryzysowych.
4. Prowadzenie spotkań dla rodziców z zakresu metody profilaktycznej oraz edukacji prawnej, w tym konsekwencji różnych form przemocy.

2.2. Przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków oraz profilaktyka uzależnienia od gier komputerowych, Internetu, hazardu.

1. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozwijanie ich pasji i zainteresowań w ramach zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.
2. Wdrożenie systemu wsparcia psychologicznego dla nauczycieli i wychowawców w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia z zakresu poprawy jakości systemu oddziaływań profilaktycznych.
3. Realizacja edukacji zdrowotnej w szkołach i placówkach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
4. 4.Upowszechnianie programów rozwijających kompetencje wychowawcze i profilaktyczne rodziców w zakresie przeciwdziałania narkomanii.

2.3 Kształtowanie umiejętności uczniów i wychowanków w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym, w szczególności w środowisku tzw. Nowych mediów.

1. Wdrażanie programów edukacyjnych dla uczniów i wychowanków dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu oraz sposobów reagowania w sytuacjach

	<p>zagrożenia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Upowszechnianie informacji o punktach konsultacyjnych i liniach pomocowych dla uczniów i wychowanków, w których można zgłaszać przypadki niebezpiecznych zdarzeń w Internecie. 3. Współpraca z rodzicami uczniów i wychowanków w zakresie bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez ich dzieci. <p>2.4. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i życiowych uczniów i wychowanków, między innymi związanych z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych, a także przemocą w rodzinie.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorowanie sytuacji uczniów i wychowanków związanej z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych oraz udzielanego im wsparcia w zakresie rozwoju emocjonalnego, poznawczego i społecznego. 2. Udostępnianie rodzicom i opiekunom materiałów informacyjnych i edukacyjnych na tematy związane z kryzysami rozwojowymi i życiowymi dzieci i młodzieży. <p>Cel szczegółowy nr 3:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Upowszechnianie i realizacja w szkole i placówce programów służących promocji zdrowego stylu życia. 2. Podejmowanie działań w celu zwiększenia zaangażowania uczniów w zajęciach wychowania fizycznego. 3. Zagospodarowanie czasu wolnego ze szczególnym uwzględnieniem aktywności fizycznej w szkole i placówce oraz poza nią. 4. Podnoszenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły i placówki w zakresie realizacji edukacji zdrowotnej, w szczególności zdrowego żywienia oraz zapobiegania zaburzeniom odżywiania. 5. Popularyzacja programu sieci szkół promujących zdrowie. 						
3.	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">Data ogłoszenia konkursu:</td> <td style="width: 40%;">15 czerwca 2016 r.</td> </tr> <tr> <td>Data składania ofert:</td> <td>6 lipca 2016 r.</td> </tr> <tr> <td>Data rozstrzygnięcia konkursu:</td> <td>21 lipca 2016 r.</td> </tr> </table>	Data ogłoszenia konkursu:	15 czerwca 2016 r.	Data składania ofert:	6 lipca 2016 r.	Data rozstrzygnięcia konkursu:	21 lipca 2016 r.
Data ogłoszenia konkursu:	15 czerwca 2016 r.						
Data składania ofert:	6 lipca 2016 r.						
Data rozstrzygnięcia konkursu:	21 lipca 2016 r.						
3a	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">Data ogłoszenia dodatkowego konkursu:</td> <td style="width: 40%;">4 sierpnia 2016 r.</td> </tr> <tr> <td>Data składania ofert:</td> <td>25 sierpnia 2016 r.</td> </tr> <tr> <td>Data rozstrzygnięcia dodatkowego konkursu:</td> <td>8 września 2016 r.</td> </tr> </table>	Data ogłoszenia dodatkowego konkursu:	4 sierpnia 2016 r.	Data składania ofert:	25 sierpnia 2016 r.	Data rozstrzygnięcia dodatkowego konkursu:	8 września 2016 r.
Data ogłoszenia dodatkowego konkursu:	4 sierpnia 2016 r.						
Data składania ofert:	25 sierpnia 2016 r.						
Data rozstrzygnięcia dodatkowego konkursu:	8 września 2016 r.						
4.	<p>Temat konkursu: "Zwiększenie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach"</p> <p>Cele konkursu/ów: Wyłonienie najkorzystniejszych ofert podmiotów, które będą realizowały priorytetowe zadania rekomendowane w 2016 r. na terenie woj. pomorskiego i w oparciu o przeprowadzoną, diagnozę w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa w szkole i/lub placówce.</p> <p>Wysokość środków finansowych na realizację zadania/ń publicznego/ych: Ogólna kwota dofinansowania lub finansowania zadań - 206 492,00 zł</p>						
5.	Liczba projektów wybranych do realizacji ogółem 8, w tym:						

	Liczba projektów wpisujących się w cel nr 1 Programu	2
	Liczba projektów wpisujących się w cel nr 2 Programu	4
	Liczba projektów wpisujących się w cel nr 3 Programu	2
6.	Finasowanie zadań publicznych:	
	Sumaryczna wartość projektów (kwota dotacji +kwota wkładu własnego)	208.803,15
	Kwota dofinansowania projektów	184.724,00
	Kwota wkładu własnego w projektach	24.440,61
	Wykorzystana kwota dotacji ogółem	184.674,10
	Niewykorzystana kwota dotacji (do zwrotu)	49,90
7.	Zasięg projektów:	
	Liczba szkół i placówek do których były kierowane projekty	111
	Liczba szkół i placówek prowadzących działania dla rodziców	13
8.	Uczestnicy bezpośredni projektów:	
	Liczba uczniów uczestniczących w projektach ogółem	1405
	Liczba nauczycieli uczestniczących w projektach ogółem	681
	Liczba rodziców uczestniczących w projektach ogółem	430
	Liczba przedstawicieli środowiska lokalnego uczestniczących w projektach ogółem	16
9.	Uczestnicy pośredni projektów:	
	Liczba uczniów uczestniczących w projektach ogółem	3691
	Liczba nauczycieli uczestniczących w projektach ogółem	336
	Liczba rodziców uczestniczących w projektach ogółem	7442
	Liczba przedstawicieli środowiska lokalnego uczestniczących w projektach ogółem	100
10.	Ewaluacja projektów:	
	Liczba projektów, w których przeprowadzono ewaluację opartą na dowodach (ankiety, kwestionariusze, wywiady fokusowe itp.)	8
	<p>Cel szczegółowy nr 1 <i>Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki.</i></p> <p>1. Projekt pt. "Okiem dziecka - widzę fotografuję" pozwolił zrealizować zajęcia pozalekcyjne dla 20 uczniów ze szkoły Podstawowej nr 2 w Bytowie, zainteresowanych techniką fotografowania. Uczniowie korzystali z w pracowni fotograficznej wyposażonej w nowoczesny i zaawansowany sprzęt fotograficzny. Pod okiem nauczyciela profesjonalisty zapoznali się z teorią i praktyką fotografowania oraz wykonali zdjęcia i filmy o tematyce przyrodniczej i kulturalnej regionu bytowskiego. W trakcie realizacji projektu szczególny nacisk kładziono na pobudzenie procesu twórczego u dzieci poprzez edukację, inspirację i zabawę. Uczestnicy rozwijali wyobraźnię i kreatywne myślenie, kształtowali umiejętności manualne i koordynację wzrokowo-ruchową. Rozwinęli percepcję i sposoby abstrakcyjnego myślenia. Zwiększyli swoją wrażliwość na otaczający świat oraz na odbiór sztuki. Zajęcia były doskonałą okazją do integracji z rówieśnikami, a co za tym idzie kształtowały w dzieciach chęć współpracy w grupie. Ułatwiało to próby autoprezentacji. Uczniowie odkrywali swoje zainteresowania i talenty. Wspólna</p>	

praca była motywacją do działania. W trakcie zajęć odnotowano duże zainteresowanie rodziców formą prowadzonych zajęć. Rodzice obserwowali działania uczniów, sami włączali się do pracy, zwiększając często szeregi biorących udział w zajęciach. Uczestnicy zajęć w 90% zadeklarowali chęć kontynuowania dalszej nauki fotografii. 70 % uczestników wysoko oceniła różnorodność i przydatność zajęć w kształtowaniu ich osobowości i postrzeganiu świata. 20% uczniów zadeklarowało chęć potraktowania fotografii jako swojego zawodu w przyszłości, a co za tym idzie ukierunkowanie swojej nauki w tym przedmiocie. Efektem trwałym pozostaje funkcjonowanie kółka fotograficznego w szkole służące integracji uczniów, bezpiecznemu spędzaniu wolnego czasu i rozwijaniu ich pasji do fotografowania oraz uczestnictwu w działaniach kulturalnych i społecznych na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego.

2. Projekt pt. **"Prostowanie rogów" - nauka gry na sygnałówkach myśliwskich**, pozwolił na realizację zajęć pozalekcyjnych skierowanych do uczniów zainteresowanych grą na sygnałówkach myśliwskich. Z tej formy spędzenia wolnego czasu skorzystało 20 uczniów z 8 szkół podstawowych i gimnazjów powiatu bytowskiego. Uczestnicy zajęć oprócz nauki gry na sygnałówkach, brali udział w konkursach, przeglądach oraz festiwalach muzyki myśliwskiej. Zdobyli wiedzę z tematyki przyrodniczej, ekologicznej, tradycji i kultury łowieckiej. Publiczne propagowanie muzyki myśliwskiej, przez uczestników zajęć, w otoczeniu przyrody wywołało powszechne zaciekawienie uczniów w szkołach i wielu z nich chętnie skorzystało z okazji spędzenia wolnego czasu na łonie natury. Wartością dodaną jest nie tylko popularyzacja i rozpowszechnianie wiedzy i umiejętności gry na sygnałówkach w środowisku lokalnym, ale także kształtowanie wśród dzieci i młodzieży aktywnych postaw w kierunku kultywowania tradycji i obyczajów łowieckich.

Cel szczegółowy nr 2

Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży.

1. Projekt pt. **„Cyberprzemoc w szkołach - zrozum, zobacz, reaguj!”**, zrealizował cykl warsztatów dla uczniów, szkoleń dla rad pedagogicznych oraz spotkań informacyjnych dla rodziców z 15 szkół gimnazjalnych województwa pomorskiego. Ponad 750 uczniów wzięło udział w warsztatach obejmujących aspekty: mowy nienawiści, cyberprzemocy w aspekcie psychologiczno-pedagogicznym, technologicznym i prawnym oraz uzależnienia od Internetu. Zrealizowane zajęcia wpłynęły na wzrost świadomości uczniów na temat cyberprzemocy - aż 90% uczniów stwierdziła, że wie czym jest cyberprzemoc oraz potrafi rozgraniczać jej rodzaje. Doznali refleksji na temat własnego zachowania w sieci – 22% uczniów stwierdziło, że swoim zachowaniem w przeszłości mogli kogoś skrzywdzić wpisami w Internecie. Doznając cyberprzemocy - 84% uczniów zgłosiłoby sprawę, co ważne 15% z nich zgłosiłoby sprawę na policję, a 55% powiadomiłoby pracowników szkoły: pedagogów, psychologów i nauczycieli, co świadczy o wzroście zaufania do ww. instytucji.

W szkoleniach rad pedagogicznych uczestniczyło 436 nauczycieli z tematyki obejmującej aspekty pedagogiczno-psychologiczne cyberprzemocy, konsekwencji prawnych oraz uwarunkowania technologiczne przemocy w rzeczywistości

wirtualnej. Po szkoleniu nauczyciele otrzymali materiały w postaci informatorów zawierających m.in. procedury reagowania na zaistniałe zjawisko przemocy w sieci. W wyniku szkolenia nauczyciele pogłębili wiedzę na temat możliwości przeciwdziałania cyberprzemocy - 74% nauczycieli zadeklarowało, że potrafi zareagować w razie jej wystąpienia. Ponad 60% nauczycieli deklarowało wykorzystanie nabytej wiedzy do opracowania własnego programu przeciwdziałania cyberprzemocy, głównie podczas lekcji wychowawczych, z wykorzystaniem gotowych materiałów pomocniczych i krótkich filmów szkoleniowych. 86 rodziców wzięło udział w spotkaniach, w trakcie których omówiono podstawowe aspekty dotyczące zrozumienia zjawiska cyberprzemocy i uzależnienia od Internetu, a także sposobów reagowania na nie. 77% ankietowanych rodziców, oceniając efekty swojego udziału w spotkaniach, stwierdziła że zdecydowanie poprawiła wiedzę o zjawisku cyberprzemocy i potrafi zareagować w razie jej wystąpienia.

2. Projekt pt **"Doskonalenie kompetencji diagnostyczno-interwencyjnych nauczycieli, wychowawców, rodziców, pedagogów i psychologów w celu zapobiegania samookaleczeniom i zamachom samobójczym dzieci i młodzieży"**,

umożliwił zorganizowanie szkolenia dla 200 nauczycieli, wychowawców, rodziców, pedagogów i psychologów z 70 szkół województwa pomorskiego, z tematyki diagnozowania uczniów w kryzysie suicydalnym i pomaganiu jednostkom z tendencjami samobójczymi w powrocie do zdrowia psychicznego. 85 % uczestników zajęć przystępując do szkolenia określiła swoją dotychczasową wiedzę z zakresu problematyki samobójstw młodzieży szkolnej na niskim poziomie. Nauczyciele uzasadniali to m.in. tym, że nie zetknęli się z tematyką dotyczącą samobójstw dzieci i młodzieży na studiach, czy później na innych formach kształcenia. Po szkoleniu, 90 % słuchaczy stwierdziło, że na zajęciach zostały im przekazane nowe, poszerzające ich wiedzę informacje z zakresu kompetencji diagnostyczno-interwencyjnych oraz nabyli nowych umiejętności w rozpoznawaniu zagrożeń autodestrukcyjnych dzieci i młodzieży. 95 % biorących udział nauczycieli, wychowawców i pedagogów szkolnych stwierdziło, że nowe kompetencje dają odwagę zmierzenia się z problemem samobójstwa ich wychowanków i jeśli zaistnieje taka sytuacja nie będą czuli się bezradni. Uczestnicy szkolenia podkreślali pojawienie się nowego, trudnego dla nich problemu - młodzieży samookaleczającej się. Zjawisko ma tendencję rosnącą w statystykach zachowań autodestrukcyjnych.

3. Projekt pt **"Archipelag Skarbów-program profilaktyki zintegrowanej"**.

Realizację projektu rozpoczęto od zajęć warsztatowych, w których wzięło udział 525 uczniów, 129 nauczycieli i 236 rodziców z 5 szkół gimnazjalnych. Tematyka zajęć dotyczyła zasad dobrej komunikacji, wypracowania u uczniów postawy asertywności oraz wstrzeźliwości wobec wszelkich zachowań ryzykownych oraz budowania środowiskowej sieci współpracy nauczycieli z rodzicami. Efekty zajęć z uczniami zostały poddane badaniom, w celu poznania stanu motywacji uczniów do zachowań prozdrowotnych. I tak: odsetek uczniów zachęconych do unikania narkotyków wyniósł 68% (72% dziewcząt, 65% chłopców), zachęconych do unikania alkoholu zostało 59% (60% dziewcząt, 57% chłopców), do większego szanowania innych 72% (75% dziewcząt, 69% chłopców), unikania pornografii 69% (76% dziewcząt, 60% chłopców), czekania ze współżyciem do ślubu lub prawdziwej dorosłości 61%

(68% dziewcząt, 53% chłopców). Nauczyciele podczas szkolenia poddali analizie wyniki wspomnianych wyżej badań wśród uczniów i na ich podstawie opracowali zadania do pracy profilaktycznej, głównie w zakresie rozpoznawania i szybkiego reagowania na sytuacje przemocy wśród uczniów oraz skutecznego oddziaływania na ich nieasertywne postawy i uzależnienia związane z internetem. Rodzice w ramach programu skorzystali ze spotkań, w trakcie których otrzymali wskazówki dotyczące sposobów włączania skutecznego przekazu profilaktycznego do codziennej pracy wychowawczej w rodzinie oraz wiedzę jak rozmawiać z dorastającymi dziećmi o ich osobistych sprawach, w tym zagadnieniach miłości i seksualności. Wszyscy uczestnicy projektu nabyli wiedzę i umiejętności z zakresu dobrej komunikacji, mediacji i negocjacji. Na zakończenie zajęć, 75 % pytanym rodziców wyraziła opinię, że w ramach projektu zdobyli wiedzę i umiejętności, które są przydatne w codziennej pracy wychowawczej z dziećmi.

4. Projekt pt. **"Profilaktyka zachowań agresywnych uzależnień wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z terenu Malborka"** ukierunkowany był na zwiększenie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz poprawy bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w 10 malborskich szkołach podstawowych i gimnazjalnych, w których pracuje 336 nauczycieli i uczy się 3961 uczniów. W ramach projektu przeprowadzono profesjonalne badania diagnostyczne w szkołach dotyczące stanu agresji, przemocy i uzależnień od substancji psychoaktywnych, w tym dostępu uczniów do tych substancji. Analizy wyników badań dokonano na trzech spotkaniach z udziałem 8 dyrektorów szkół i po 8 przedstawicieli nauczycieli i rodziców. Wnioski wykorzystano do opracowania dwóch programy profilaktycznych:

- 1) profilaktyczny program rozwiązywania konfliktów z wykorzystaniem metody mediacji i negocjacji niwelujący zachowania agresywne w szkołach i bezpośrednim sąsiedztwie szkół,
- 2) profilaktyczny program zdrowotny przeciwdziałający uzależnieniom i ograniczaniu dostępu do substancji psychoaktywnych.

Wspomniane programy zostały wdrożone, a skuteczność ich realizacji jest obecnie przedmiotem monitorowania. Oczekuje się, że działania podjęte w ramach programów ograniczą m.in. niebezpieczne zachowania uczniów w szkole i poza nią, poprawią umiejętności właściwego reagowania nauczycieli i rodziców na zjawiska niepożądanych zachowań uczniów, poprawią ogólny stan poczucia bezpieczeństwa w szkołach i środowisku lokalnym. W projekcie brało udział 16 przedstawicieli instytucji zaangażowanych w dbałość o bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, w tym: MOPS, GOPS, OPS, PCPR, Straży Miejskiej, Policji. W efekcie zdecydowanie poprawiło się współdziałanie dyrektorów szkół ze wspomnianymi instytucjami. Działania były wspierane przez doświadczonego partnera - Miasto Malbork, które jest organem prowadzącym dla szkół objętych projektem.

Cel szczegółowy nr 3

Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży.

1. Projekt pt. **"Żyjmy zdrowo na sportowo"**. Mając na uwadze zdiagnozowane problemy z otyłością i dysfunkcją ruchową wśród 40 dzieci w młodszym wieku szkolnym zrealizowano dla nich dodatkowy cykl zajęć sportowych oraz gimnastyki

	<p>korekcyjnej w szkole. Oczekiwano efektów trwałych tych zajęć w postaci większego zaangażowania uczniów w zajęcia wychowania fizycznego i pomysły na zagospodarowanie czasu wolnego z uwzględnieniem aktywności fizycznej.</p> <p>Przeprowadzone zajęcia spełniły oczekiwania realizatorów projektu. 100% badanych uznało, że podobały im się prowadzone zajęcia i wpłynęły pozytywnie na zmianę świadomości o potrzebie aktywnego spędzania czasu. Na pytanie: Jak spędzasz wolny czas?, 100% wybrało odpowiedź: często wychodzę na podwórko, 83% - chodzę z rodzicami na spacer, 78% - uprawiam sport. Na pytanie: Czy lubisz ćwiczyć na zajęciach wychowania fizycznego?, 85% dzieci odpowiedziało: bardzo lubię, 15% udzieliło odpowiedzi: ćwiczę coraz chętniej. U uczniów wzrosła również świadomość nt. zdrowego odżywiania się - 100% z nich uznało, że dieta powinna być bogata w warzywa, owoce, napoje niesłodzone i niegazowane.</p> <p>2. Projekt pt. "Nie siedź w domu-uprawiaj sport". Działaniami projektu objęto 50 uczniów z rodzin niepełnych lub rodzin, w których występują: alkoholizm, przemoc oraz w których nie zaspokajają się podstawowych, niezbędnych psychicznych i społecznych potrzeb swoich dzieci. Uczniowie uczestniczyli w zajęciach edukacyjnych, ogólnorozwojowych, spotkaniach tematycznych wraz ze swoimi rodzicami. Zajęcia przyczyniły się do podniesienia ogólnej sprawności fizycznej uczniów, wykształcenie umiejętności radzenia sobie ze stresem oraz współdziałania w grupie rówieśniczej. Potwierdzili to również rodzice, biorący udział w projekcie, na podsumowaniu efektów prowadzonych zajęć z ich dziećmi. Dodali, że dzieci zwiększyły swoje zainteresowanie aktywnym spędzaniem wolnego czasu i lepiej radzą sobie z niepowodzeniami w szkole. Uczniowie, na pytanie skierowane do nich: Czy lubisz ćwiczyć na zajęciach sportowych? 43 uczniów – 86% odpowiedziało bardzo lubię, a 14% uczniów (7 badanych) lubię. Na pytanie dotyczące dyscypliny sportowej, której uprawianie sprawia najwięcej przyjemności: po 12 uczniów – 24% wybrało piłkę nożną i skakanie na trampolinie, po 10 uczniów – 20% jazdę na rowerze i grę w dwa ognie a tylko 6 uczniów – 12% koszykówkę. Jak spędzasz czas wolny ? - to następne pytanie, na które 23 uczniów – 46% odpowiedziało, że bawi się na podwórku, chodzi na spacer, 20 uczniów- 40% badanych uprawia sport, a 7 uczniów – 14 % spędza czas w innej formie (najczęściej wymieniali: grę na komputerze, gry planszowe lub czytanie książek). Wspólne uczestnictwo podopiecznych i członków rodzin w spotkaniach, zajęciach oraz imprezach szkolnych wpłynęły na zacieśnienie więzi rodzinnych.</p>
11.	Rekomendowane przez MEN zadania zawarte w Harmonogramie BiPSz w 2016 r.
11.1.	I. Działania dotyczące wdrożenia zasad prawidłowego żywienia wśród uczniów i wychowanków – projekty konkursowe dla szkół
	Czy w województwie były podejmowane tego typu działania? (prosimy wpisać odpowiedź "Tak" lub "Nie")
	Liczba projektów przyjętych do realizacji
	Liczba szkół, techników kształcących w zawodzie: technik żywienia i usług gastronomicznych biorących udział w realizacji zadania
	Liczba uczniów ze szkół, techników kształcących w zawodzie: technik żywienia i usług gastronomicznych biorących udział w realizacji zadania

	Liczba szkół podstawowych biorących udział w realizacji	
	Liczba uczniów ze szkół podstawowych biorących udział w realizacji zadania	
	Liczba gimnazjów biorących udział w realizacji zadania	
	Liczba uczniów gimnazjów biorących udział w realizacji zadania	
	Liczba uczestników pośrednich realizacji zadania (społeczność lokalna)	
	Jakie są efekty jakościowe tego zadania? Jak odnoszą się do sytuacji przed działaniem? (Proszę podać procentowe wartości zaprezentowanych zmian.)	
11.2.	II. Działania dotyczące rozwijania postawy aktywności i twórczego działania wśród dzieci i młodzieży uzdolnionej – projekty konkursowe dla szkół.	
	Czy w województwie były podejmowane tego typu działania? (proszę wpisać odpowiedź "Tak" lub "Nie")	
	Liczba projektów przyjętych do realizacji	
	Liczba szkół /gimnazjów biorących udział w realizacji zadania	
	Liczba uczniów gimnazjów biorących udział w realizacji zadania	
	Liczba projektów edukacyjnych przyjętych do realizacji w ramach tematu "Budowanie wartościowych relacji społecznych w szkole lub placówce, poszanowanie godności drugiego człowieka"	
	Liczba projektów edukacyjnych przyjętych do realizacji w ramach tematu "Edukacja medialna jako narzędzie projektowania właściwych zachowań społecznych i zdrowotnych"	
	Liczba projektów edukacyjnych przyjętych do realizacji w ramach tematu "Współpraca szkoły z rodzicami, jako skuteczne działania wychowawcze i profilaktyczne"	
	Liczba projektów edukacyjnych przyjętych do realizacji w ramach tematu "Wychowanie do wartości w mojej szkole i nasze umiejętności realizacji wartości w codziennym życiu"	
	Jakie są efekty jakościowe tego zadania? Jak odnoszą się do sytuacji przed działaniem? (Proszę podać procentowe wartości zaprezentowanych zmian.)	